

תורה אור

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת וישב

תשפ"ה

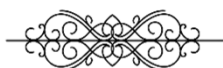
ד"ה "שיר המעלות"

תורה אור וישב, דף כח עמודה ג

לומדים יקרים,

השבוע מתפרסם ד"ה "שיר המעלות" לפרשת וישב, שכבר התפרסם בעבר. בשבועיים הקרובים נפרסם שיעורים חדשים של הרב על מאמרים מתורה אור - אחד על חנוכה ואחד על פרשת ויגש. לאחר מכן נחל לפרסם סדרת שיעורים על מאמר מסידור עם דא"ח.

תוכן העניינים

- 3..... החלום: מחבר שני הפכים
- 4..... הגלות היא בבחינת חלום
- 9..... עיגולים וקווים: שורשו העליון של החלום
- 18..... גילוי מדרגת החלום לעתיד לבוא

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

"שיר המעלות בשוב" כו' "היינו כחולמים". הנה החלום הוא מחבר שני הפכים בנושא אחד, ומרכיב שני עניינים הפכיים כאילו היו לאחדים. והיינו מפני כי בשינה נסתלק מוח השכל המבחין ולא נשאר רק כוח המדמה. וכוח המדמה יכול להרכיב שני עניינים הפכיים כמו ספינה רצה באוויר כו', כמו שכתב הרמב"ם בשמונה פרקים.

החלום: מחבר שני הפכים

ומפני שהוא מסתלק בשינה מה שנשאר הוא כוח הדמיון, והוא נשאר בעיצומו ובכל תוקפו. זאת אומרת שהמוח ממשיך לפעול וליצור, הוא ממשיך לחשוב מחשבות, אלא שהמחשבות הללו אינן תלויות ואינן בנויות עוד לפי השכל.

וכוח המדמה יכול להרכיב שני עניינים הפכיים. לכוח הדמיון אין בעיות לוגיות שהוא צריך להתמודד איתן; הוא יכול לבנות כִּמְרָה – יצור עם ראש של תיש, גוף של אריה וזנב של נחש.

כמו ספינה רצה באוויר כו', כמו שכתב הרמב"ם בשמונה פרקים. לרמב"ם היו בעיות עם כוח הדמיון, הוא משמיץ את כוח הדמיון וכותב שכוח הדמיון יכול לבנות דברים בלתי אפשריים, והוא לא מצא לדוגמה אלא את הדוגמה הזו. חלילה לי להגיד דברים רעים על הרמב"ם, מפני שהיה באמת מאורם של ישראל, אלא שזה רק אומר שבן אדם לא צריך לקרוא יותר מדי ספרי פילוסופיה, אדם שקורא יותר מדי ספרי פילוסופיה ויותר מדי ספרי מדע – קורים לו דברים כאלה, מפני שהעניין הזה היה תוצאה של "השכלתו המדעית הרחבה"; רש"י למשל, לא היה מעלה על הדעת דבר כזה.

אבל לעצם העניין, הנקודה הזו היא נקודה פשוטה: בתוך החלום אנחנו לא מרגישים את אותו 'כוח מחשבה' שמבחין בסתירות, שרואה מציאות וסתירה. הכוח

"שיר המעלות בשוב כו' ה' את שיבת ציון היינו כחולמים" (תהילים קכו, א). בגמרא (תענית כג.) מסופר בקשר לפסוק הזה על חוני המעגל שישן שבעים שנה, והסיפור הזה הוא רק כדי להבין איך יכול להיות "היינו כחולמים" במשך שבעים שנה. זאת אומרת שההבנה הפשוטה של "היינו כחולמים" היא תיאור של הגלות, וכאן אדמו"ר הזרן מבאר את העניין הזה באופן יותר בסיסי.

הנה החלום, הוא מחבר שני הפכים בנושא אחד, ומרכיב שני עניינים הפכיים כאילו היו לאחדים. ההבחנה שיש בין חלום למציאות היא שבחלום מורכבים שני דברים הופכיים שמתחברים בבת אחת; החלום יכול לחבר שני עניינים בלתי אפשריים והוא עושה מהם יחידה אחת. במילים אחרות אפשר לומר שלחלום לא אכפת מחוקי ההיגיון, ולכן העובדה שמבחינה הגיונית דבר כלשהו הוא בלתי אפשרי לא מפריעה לחלום, והוא יכול להימשך עם העניין הבלתי אפשרי.

והיינו מפני כי בשינה, נסתלק מוח השכל המבחין ולא נשאר רק כוח המדמה. כוח השכל המבחין, אותו כוח של שכל שבודק דברים באופן לוגי ואומר מה אפשרי ומה בלתי אפשרי – החלק הזה מסתלק בשינה,

רק שבהקיץ שמתעורר כח השכל הוא השולט על כח המדמה ואינו מניחו להרכיב, לפי שרואה בעין שכלו שהם דברים נפרדים ואינם מתאחדים כלל. וכך העניין בגלות ניצוץ אלוקות בנפש האדם, שהוא בבחינת שינה והסתלקות המוחין, יכול הוא להרכיב שני דברים הפכיים: להיות כל היום טרוד במשא ומתן, "איש לבצעו מקצהו", זה פונה לזיתו כו', הגם שבתפילה, מעורר את האהבה עד שתחפץ, להתפשט מלבושיה כו' לדבקה בו יתברך מחמת התבוננותו ביחודא עילאה ויחודא תתאה. אף על פי כן, אחר התפילה חולפת ועוברת האהבה ואינו שם לליבו כי הוא הפוך ההתבוננות שבתפילה, ומדמה בלב להרכיב ולחבר שני עניינים הופכיים יחד כאילו היה לאחדים, ובאמת הם נפרדים ורחוקים זה מזה.

הגלות היא בבחינת חלום

וכך העניין, בגלות ניצוץ אלוקות בנפש האדם, שהוא בבחינת שינה והסתלקות המוחין. בזמן הגלות "אני ישנה ולבי ער" (שיר השירים ה, ב); כתוב שזו ההגדרה של הגלות, מעין מציאות לא מציאות. ומה קורה כשהניצוץ האלוקי נמצא בגלות? הוא בגלות שהיא בבחינת שינה, בבחינת הסתלקות המוחין. זאת אומרת, הניצוץ האלוקי לא נעלם אבל הוא ישן.

לכן יכול הוא להרכיב שני דברים הפכיים. העולם של הגלות הוא עולם שבו אדם יכול לחיות בשתי מציאויות הפוכות מבחינה רוחנית. מפני שמציאות העולם הזה היא הגלות, היא עולם של חלום ולכן היא יכולה לבנות צירופים שמבחינה הגיונית הם בלתי אפשריים. לדוגמה: להיות כל היום טרוד במשא ומתן, "איש לבצעו מקצהו" (ישעיהו נו, יא), זה פונה לזיתו זה פונה לתאנתו כו', האדם נמצא כל היום במשא ומתן, בעסקים, כל מה שמעסיק אותו הוא כסף והוא עושה את זה עם כל הנשמה, עם כל הלב. זה אחד

הזה איננו נמצא בחלום, ומשום כך החלום יכול להרכיב דברים בלתי אפשריים בלי שאדם ירגיש שדבר מה מוזר. הכוח המבחין של השכל שקובע האם הדברים הם אמת או שקר, האם יש אפשרות לשני דברים להיות יחד – הכוח הזה איננו קיים בזמן החלום, ולכן החלום יכול ליצור פוזיציות ומצבים כיד הדמיון. רק שבהקיץ, כשמתעורר כח השכל הוא השולט על כח המדמה ואינו מניחו להרכיב, לפי שרואה בעין שכלו שהם דברים נפרדים ואינם מתאחדים כלל, ולכן כוח השכל מונע מן הדמיון מלהרכיב הרכבות בלתי אפשריות. יתר על כן, וזה אחד הדברים שישנם בהבחנה בין חלום ומציאות, אפילו כשאנשים חולמים בהקיץ החלומות שלהם בכל זאת מושכלים יותר מאשר חלומות הלילה, משום שיש בקרה מסוימת של השכל שקובעת שצירוף כזה וכזה הוא בלתי אפשרי. מבחינה זו ישנו 'הכוח השכלי' ששומר על האחדות הלוגית של המציאות, והכוח השכלי הזה קיים בזמן שהאדם הוא בהקיץ ואיננו בחלום.

העניין. ואינו שם לליבו כי הוא הפוך ההתבוננות שבתפילה, האיש הזה שבהתבוננות בתפילה הגיע לנקודה כזו ש"אין עוד מלבדו", "מי לי בשמים. ועמך לא חפצתי בארץ" (תהילים עג, כה), העולם הזה הוא עבורו פחות מאשר עפר ואפר, והוא רוצה לדובקה בה' אחד, ואחר כך הוא הולך למה שהולך וכל זה נמצא במקום אחר. והוא לא שם לב שהוא היפוך ההתבוננות שבתפילה ומדמה בלב להרכיב ולחבר שני עניינים הופכיים יחד, כאילו היה לאחדים, ובאמת הם נפרדים ורחוקים זה מזה. השאלה היא איך אדם עומד עם הסתירה הזו בתוך נפשו. כשהוא התפלל - הוא התפלל כמו מלאך, הוא גמר את התפילה, הוא הלך לעניינים אחרים ועכשיו הוא כמו כל הבריות (לפעמים פחות מכל הבריות), והוא בתוך העניין הזה בלב ונפש. ישנה התופעה של המכשול, זאת אומרת שאדם היה באיזה מצב גבוה מאוד, עליון מאוד בנפש וקרה לו מכשול, הוא נפל והגיע לעולם אחר. זה קורה, קורה גם שאנשים שבדרגה נמוכה יש להם רגע של התעוררות. אבל פה אנחנו מדברים על אדם שחי ככה, אלה הם החיים שלו.

זאת אומרת יש מבנה, יש מערכת של חיים והמערכת הזו של החיים היא חולפת ונמשכת כך; כשהוא קם להתפלל, הוא מתפלל - הוא לא סתם אומר את המילים, אלא כשהוא מתפלל הוא באמת נמצא בדבקות. ואחרי הדבקות הזו, הוא הולך לעולם אחר וגם בעולם הזה הוא ב"דבקות". והוא יכול לעשות את זה יום אחרי יום, אחרי יום.

הסימנים שאנחנו עדיין בגלות; אם אדם יקרא עיתון ישראלי, או יפגוש אנשים ברחוב הוא יוכל לראות שהעניין המקודש של הכסף הקדוש לא ישתנה מן הקצה אל הקצה. יכול להיות שישב אדם ויתעסק בזה אבל הוא יחיה בתוך העניין שלו, והבעיה היא לא שאדם עוסק בדבר, אלא שנשמתו נמצאת בתוך זה, הנפש חיה בתוך זה. זאת אומרת שיושב אדם וכל החיות שלו, העונג שלו, העניין שלו, המחשבות והתחבולות והחלומות - הם כולם בנויים על העניין הזה, על "איש לבצעו". הוא מביא דוגמא לדבר כזה שאנשים עושים בגלוי, שלא לדבר מה שאנשים עושים בסתר.

הגם שבתפילה, אותו אדם עצמו מגיע לתפילה ובתפילה מעורר את האהבה לה' עד שתחפץ להתפשט מלבושיה כו' של הנפש לדבקה בו יתברך, מחמת התבוננותו ביחודא עילאה ויחודא תתאה. אדם מתפלל, וכשהוא מתפלל הוא עושה את זה בצורה שהוא באמת מתבונן ביחודא עילאה ויחודא תתאה, הוא מתפלל בדבקות כזו עד שהוא רוצה שהנפש תפשוט את לבושי הגוף להידבק בקדוש ברוך הוא. ובזמן התפילה הוא חיי בשלמות בתוך העניין הזה, אין לו שום עולם אחר אלא העניין הזה של הדביקות בקב"ה. אף על פי כן, אחר התפילה חולפת ועוברת האהבה. כשהאדם גומר להתפלל הוא מקפל את התפילין, מקפל את הטלית ומקפל את אהבת ה', אחר כך הוא הולך לאכול ואוכל כפשוטו ממש, כשהוא יושב עם הצלחת אז הוא חי ממש בתוך הצלחת, בכל האורך והרוחב והעומק של

כי הגם דכתיב בתורה "שש שנים תזרע שדך", וכך בקריאת שמע "ולעבדו בכל לבבכם" כו' "ונתתי מטר ארצכם" כו' "ואספת דגנך" כו', הנה הכל הוא על דרך עבודה כידוע, שבכל ענייני העולם הזה יש בהם עניין עבודת ה' – "שש שנים תזרע" כו' "ובשנה השביעית" כו', והוא עניין הבירורים שבבחינת שש שנים וההעלאה שבבחינת השנה השביעית, כמו שנתבאר במקום אחר. ואחר כוונת הלב הם הם הדברים, אבל לב ההמון הנוטים אחר בצעם להטריף לחם חוקם כפשוטו לבבם לא כן ידמה, ולבם לא נכון על פי הכוונה הראויה, רק כל ישעם וכל חפצם למלאות די מחסורם אשר יחסר להם בצורכי גופם ועושים מצורכי הגוף עיקר, וזהו ממש הפוך ההתעוררות שבתפילה – להיות נקבע בלבו האהבה לה' לבדה בלי תערוכת זר חס ושלום כו'.

כידוע, שבכל ענייני העולם הזה, יש בהם עניין עבודת ה'. יש "שש שנים תזרע כו' שדך ובשנה השביעית שמיטה שבת שבתון" כו' (ויקרא כה, ג-ד) והוא עניין הבירורים שבבחינת שש שנים, וההעלאה שבבחינת השנה השביעית כמו שנתבאר במקום אחר. אדם עובד שש שנים בשדה, הוא עושה תיקון גדול בעולם. כמו שיש "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך" - יש ששת ימי המעשה ואחריהם יום שבת, שהוא צריך להיות התיקון, העילוי של ששת הימים הללו וכך הלאה.

ואחר כוונת הלב הם הם הדברים, אדם יכול לעבוד עבודה מפני שהוא זקוק להחיות נפשו, הוא יכול אפילו לעבוד עבודה ולהרגיש שהוא עושה שעבודתו בתוך העולם הגשמי תהיה עבודה של תיקון, של זריעה, ל"ט מלאכות שהן כולן מלאכות תיקון אבל לב ההמון, הנוטים אחר בצעם, להטריף לחם חוקם כפשוטו, מי שעובד בשדה ועושה כוונות עליונות על כל חרישה שהוא חורש ויושב ומכוון ייחודים עליונים כשהוא זורע וכשהוא חורש - זה דבר אחד. אבל על פי רוב כשאדש הולך לעבוד הוא חושב לאכול

איך יכול אדם לחיות עם הסתירה? מפני שהוא לא מרגיש שזו היא סתירה מיניה וביה, על כל יום ויום.

האדמו"ר הזקן מביא הערת אגב כדי להסביר קצת את העניין הזה, הוא אומר: כי הגם דכתיב בתורה "שש שנים תזרע שדך" (ויקרא כה, ג). בתורה כתוב שעובדים שש שנים, זורעים את השדה, יש שנת שמיטה אבל יש שש שנים שאדם זורע את השדה. וכן בקריאת שמע כתוב אמנם "לאהבה את ה' אלוקיך.. ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם" כו' (דברים יא, ג), ובאותה פרשה עצמה כתוב "ונתתי מטר ארצכם כו' בעתו, יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך" כו' (דברים יא, יד). הוא רוצה להסביר שמה שהוא אומר פה על סתירה, הוא לא בעצם העניין שאדם מתפלל ואחר כך הולך לעבודה. הוא אומר שגם בתורה שמתארת מצב אידיאלי, יש לנו אותו תיאור: בן אדם הולך, "ואהבת את ה' אלוקיך לעובדו בכל לבבכם ובכל נפשכם", ואחר כך יש "ונתתי עשב בשדך לבהמתך אכלת ושבעת".

הנה הכל הוא על דרך עבודה, על דרך העניין שאדם עובד ועושה את המעשה.

תערובת זר חס ושלום כו'. יש העניין הזה שכשאדם מתפלל, נקודת התפילה היא לא רק מה שהוא אומר, שהוא מצהיר לקדוש ברוך הוא 'אכפת לי ממך', אלא שבעצם נקודת התפילה מגיעה עד לנקודת הרוממות שלה, למקום כזה שבן אדם אומר: "אין עוד מלבדו". להבדיל כמה אלפי הבדלות, אבל יש לזה דוגמא גם אצלנו, כתוב בספרים שבבית הכנסת לא ינשק אדם את הילדים הקטנים שלו, מפני שבתוך בית הכנסת אי אפשר שתהיה אהבה אחרת, וכמו שאמרתי להבדיל, בשירה הערבית היו מדברים על אהבה, על אהבת אישה, והם קראו לזה בלשונם שיר-שיתוף, שבן אדם משתף עוד אהבה אחת, עוד אמונה אחת, עוד יסוד אחד עם אהבת ה'. זאת אומרת הבעיה היא שבן אדם בתפילה בעצם מצהיר הצהרה, התפילה הולכת ועולה מעלה-מעלה עד לנקודה שבה "אין עוד מלבדו", שבה הוא אומר 'אתה הוא הסוד והיסוד, המרכז של כל הווייה', אבל אחר כך האדם גומר את התפילה והוא הולך ומתעסק בענייני העולם. עכשיו אנחנו מדברים על אדם שעושה את זה ביושר ואיננו גוזל את הבריות ואיננו עובר עברות אבל איפה העולם שלו? איפה אהבתו נמצאת? זה לא בעיה של כפירה כמו שזה העניין שאלה הם שני עולמות שונים בתכלית.

אדם חי בשני העולמות הללו, יש לו עולם אחד ואחר כך הוא עובר לעולם האחר, בעולמה של תפילה הוא מצהיר ש"אין עוד מלבדו", ובעולם השני הוא מצהיר שבכל זאת יש משהו, שגם העולם הזה הוא איזשהו דבר שכדאי לרצות אותו. יש פה

כפשוטו, לבבם לא כן ידמה, ולבם לא נכון על פי הכוונה הראויה, רק כל ישעם וכל חפצם למלאות די מחסורם, אשר יחסר להם בצורכי גופם, ועושים מצורכי הגוף עיקר. יכול להיות שאדם יעסוק בעניין הזה בעבודה מסוג גבוה, ויכול להיות שהוא רק יעבוד את עבודתו, בגדר שהוא צריך לעבוד, אפילו בגדר הזה שהוא יודע שזה דבר שהוא עושה לו תיקון. אנחנו מדברים פה על אדם שכשהוא גומר את התפילה שלו, כשהוא יוצא לעבודתו, אז הוא אולי שקוע בזה וכשהוא חושב על כסף אז הוא חושב על כסף כפשוטו, הוא לא חושב על 'ארבע מאות עלמין דכיסופין', לא אכפת לו באיזה סוג של מטבע, אבל אכפת לו על כסף כפשוטו. כשהוא קונה משהו לצורכי הבית שלו אז יש לו הנאת הלב ממש, והוא לא חושב על תיקון, הוא לא חושב שכסא זה בגימטריה כך וכך, ושולחן הוא בגימטריה כך וכך, הוא לא עושה תיקונים עליונים, אלא הוא פשוט רוצה את כל הדברים הללו כפשוטם ממש.

כשהוא מדבר על ההמון, הוא לא מדבר על אספסוף, מדובר על אנשים רגילים, לא על האיש הזה שעושה מצוות אנשים מלומדה והולך לבית הכנסת כדי לחזור על המילים שכתובות בסידור, אלא מדובר על אדם שכשהוא מגיע לתפילה אז הוא באמת מתפלל ומתפלל עד לנקודת הדבקות, וכשהוא גומר את התפילה אז הוא הולך לעולם הזה, ואותו הוא גם כן עושה בדבקות.

וזהו ממש הפוך ההתעוררות שבתפילה, להיות נקבע בלבם האהבה לה' לבדה, בלי

והנה גם אחרי הדברים והאמת האלה לא יפול לב האדם עליו לומר כי ההתעוררות שבתפילה והתבוננותו הם דמיונות שווא, שהרי הוא כמו החלום שהוא כוח המדמה שמחבר שני הפכים. כי הנה אחר שרואה בנפשו אחר התפילה שחולפת ועוברת האהבה לה' ומתהפך לאהוב את גופו דווקא, הרי מובן שגם בתפילה לא ביטל אהבת גופו מכל וכל וההתעוררות שבתפילה את האהבה לה' לבדה אינה אמיתית רק כדמיון החלום שמחבר שני הפכים, ודומה לו שאוהב את ה' ואף על פי כן אוהב את גופו, הגם כי לא צדקו יחדו, לפי שזה נלקח מכוח המדמה אשר יכול לדמות דמיונות שווא.

אך באמת הנה בחינת חלום זה, שורשו למעלה ויסודתו בהררי קודש העליון.

יותר בסיסית. השאלה היא האם זה לא אומר שכל מה שהיה קודם לכן היה שקר? רימיתי את עצמי, אני התפללתי, הייתי בהתלהבות ובהתלהטות ובעליה, וזה בעצם שקר. עובדה שכשאני מגיע למין עולם אחר, זה לא ככה. סיפרו פעם על צדיק גדול שהכתירו אותו לרבי ובאמת האיש היה ראוי לזה, עשו סעודה גדולה ובין השאר נתנו לו מרק. הוא טעם את המרק ואמר לאנשים סביבו: מכיון שאני נהנה מהמרק הזה כנראה שאני באמת לא רבי. אני רק רוצה לומר שזה שאדם יכול להגיד דבר כזה זה עניין גדול, אדם שמכתירים אותו להיות רבי והוא יכול להגיד את זה, זה ענין גדול ואולי יותר גדול מאשר לא להגיד את זה. אבל הנקודה היא שאדם מעורר שאלה, מעורר ספק מאוד בסיסי לגבי מה שהיה קודם. זה לא היה שקר, לא רימיתי ולא שיקרתי כאשר הצהרתי כך וכך, אמרתי כך וכך, אבל מה נשאר לי פה?

שהרי הוא כמו החלום, שהוא מכוח המדמה, שמחבר שני הפכים. יש צד שבו השאלה היא איפה נמצא החלום? איפה היה מקסם שווא? כי הנה אחר שרואה בנפשו אחר התפילה, שחולפת ועוברת

סתירה של שני עולמות. ההרגשה הזו של הסתירה קיימת אצל הרבה אנשים רגישים. מה יכול לקרות לאדם שבזמן התפילה נזכר מה היה אתמול אחרי הצהריים, או להפך, שבתוך הזמן שהוא עוסק בעסקיו הוא נזכר מה אני עושה כעת ומה אמרתי בבוקר? ולכן לא צד המעשה הוא החשוב אלא הצד החשוב הוא איפה נמצא ליבי. בבוקר אני כאילו אמרתי שמה שחשוב לי זה 'ה' אחד' ושעניינים אחרים הם דברים טפלים, אבל אחר כך מתברר שהדברים הטפלים האלה לא רק שהם לוקחים את זמני, אלא הם לוקחים את ליבי ואת נשמתו ואני שקוע בהם, ואני שקוע בהם לפעמים יותר או לא פחות ממה שהייתי שקוע בתוך התפילה שלי.

והנה גם אחרי הדברים והאמת האלה, לא יפול לב האדם עליו לומר כי ההתעוררות שבתפילה והתבוננותו הם דמיונות שווא. זו אחת המסקנות, אדם התפלל, היה לו רגע של עליה או שעות של עליה, או ימים של עליה. ואחר כך הוא מוצא את עצמו במקום אחר והוא חי באופן אחר. אז השאלה היא לא רק איך אני יכול לשאת את עצמי? איפה אני? אלא היא שאלה

עכשיו הוא התעורר מהחלום, והמציאות היא בכלל לא באותו אופן.

עיגולים וקווים: שורשו העליון של החלום

אך באמת הנה בחינת חלום זה, שורשו למעלה ויסודתו בהררי קודש העליון. הוא אומר שהחיים של הגלות הם חיים של חלום, והחלום הזה עומד על עצם הסתירה המהותית של היהודי בגלות. החיים של היהודי בגלות הם כל כולם בנויים על סתירה, וחלק ממנה קשור לעניין הזה של מה אדם אומר בזמן התפילה לעומת מה אדם עושה בחיי המעשה, ולאיזה עולם הוא שייך. זו סתירה של אדם שחי בשני מקומות כאחד, וזה שייך לעצם המהות של הגלות. במאמר הזה הוא לא נכנס לעומק ההסבר ויש מאמרים שמשלימים בכמה נקודות וכמה צדדים את המאמר הזה. אבל בעצם הוא אומר שזו גם השאלה של הגלות בעצמה, כל הגלות בעצמה היא סוג של הוויה בלתי אפשרית. גלות היא כשאדם נמצא במצב בלתי אפשרי. להיות יהודי בגלות זה בעצמו הוויה בלתי אפשרית, היא בעצמה יוצרת את הסיטואציה בכל רגע של חייו, הוא עצמו הוויה של סתירה. כל ההוויה הזו של "גוי מקרב גוי", להיות לבד ולהיות ביחד, להיות שייך למקום אחד, ובאותו זמן להיות שייך למקום אחר. מאשימים את היהודים, בצדק, בנאמנות כפולה, וזה לא משנה אם זה למקום אחד או למקום אחר, אבל הנאמנות הכפולה הזו היא חלק מעצם המהות היהודית, ויש אנשים שלא יכולים

האהבה לה' ומתהפך לאהוב את גופו דווקא, הרי מובן שגם בתפילה לא ביטל אהבת גופו מכל וכל. אם הוא יכול אחרי התפילה הגדולה ללכת ולאכול את ארוחת הבוקר שלו באותו תיאבון, אז זה סימן שהגוף לא התבטל לגמרי, אם הגוף היה מתבטל לגמרי אז זה לא היה הולך. ואם זה הולך ככה, אז מה קרה באותו זמן שהיה נדמה לי שאני באמת בדבקות, שאני באקסטזה, שאני נמצא במקום רק עם ה' לבדו, ושאינ עוד דבר אחר? אם כל זה ישנו ואני לא צריך שום מאמצים מיוחדים, מפליגים בשביל לחזור מהתפילה שוב לתוך העולם האחר, אז כנראה שכל זה לא היה כמו שחשבתי.

וההתעוררות שבתפילה את האהבה לה' לבדה אינה אמיתית רק כדמיון החלום שמחבר שני הפכים, ודומה לו שהוא אוהב את ה' ואף על פי כן הוא אוהב את גופו, הגם כי לא צדקו יחדו, אי אפשר שאדם יהיה בשתי אהבות שהן סותרות אחת את השניה וששתיהן תהיינה אמת, אלא פירושו של דבר שזה חלום. זאת אומרת יש פה דבר לא אמיתי, רק בתוך הדבר הוא אמיתי הזה יכול להיות צירוף שכזה. משהו נדמה ובאמת לא היו הדברים באופן כזה. לפי שזה נלקח מכוח המדמה אשר יכול לדמות דמיונות שווא. אני חולם חלומות תפילה, אני חולם חלומות קדושה, אני חולם חלומות של דברים אחרים, אבל כל אלה אינם אלא חלומות. זאת אומרת היה חלום, חצי שעה, שעה, שעתיים, יום, שבו אדם חלם ובתוך החלום הזה יכלו להיות כל הדברים ביחד,

ויוכן בהקדים מה שכתוב: "כיום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", ופריך בגמרא: "אטו האידנא לאו שמו אחד?", ומשני: "לא כשאני נכתב אני נקרא" כו'. והעניין, כי שמו הוא בבחינת גלות, ולכן אינו נקרא כמו שנכתב רק בלבוש ונרתק. והנה בגלות הוא בבחינת שינה והסתלקות המוחין, תלת כלילין כו',

אפשר שיהיה מצב כזה של חלום לא רק בתוך סיטואציה זמנית, מקומית, ארעית. יכול להיות חלום שנמשך מאה שנה, יכול להיות מצב של חלום שנמשך אלפיים שנה והוא עדיין חלום. בתוך החלום הזה יכולים להיות הצירופים הללו, יכול להיות צירוף שבו אדם באמת עובד את הקדוש ברוך הוא ויחד עם זאת הוא גם משוגע על ענייני הגוף שלו, ושני הדברים האלה יכולים להיות אמת בו זמנית - כל זמן שהם בחלום. כשהוא יתעורר זה לא יוכל להתקיים יותר, ברגע שאני מתעורר הצירוף הזה הוא לא יכול להיות קיים.

הוא מדבר על הבעיה הזו שהחלום מכיל בתוכו אלמנט שהוא גבוה יותר מאשר זה שקיים במציאות, המציאות יכולה לשאת רק לוגיקה ממין אחד, החלום יכול להיות עם כמה אופנים של לוגיקה, עם כמה אופנים של מציאות, מפני שהחלום מכיל בתוכו משהו שאיננו בתוך המציאות, ומשום כך הוא יכול להתקיים. היהודי בגלות חי במצב לא נורמלי שהוא סתירה מיניה וביה, ולולי הוא היה חלום, הוא לא היה יכול להתקיים רגע אחד; אם הוא היה מתעורר, אולי הוא לא היה יכול לשאת אותו. אלא כל זמן שהוא בחלום הוא יכול לשאת את המצב הזה והמצב הזה יכול להמשך. הוא יכול להימשך בחלום, ובתוך החלום, הוא יכול להגיע לדברים, להישגים ולמהויות שהם בלתי אפשריים בתוך העולם המסודר. בתוך העולם

לעכל את העניין הזה, את הסתירה המהותית שבה אדם איכשהו שייך למשהו ובאיזושהי נקודה הוא לא שייך אליו.

כל הדבר הזה בשלמותו, מעמיד בעצם את העניין של הגלות כחלום, היא חלום, אי אפשר שיהיה דבר כמוה. בהיקף מסוים ובאופן מסוים הוא אומר שאם אדם היה מגלה, אם היהודי היה מתעורר באמצע הגלות, אז הוא היה אומר: "זה אי אפשר", וכל החלום הזה היה מתבטל. זאת אומרת זה שהוא יכול להמשיך לחיות זה רק מפני שהוא איכשהו נמצא בחלום וזו בעצם הנקודה הבסיסית של המאמר, החלום מצרף שני דברים בלתי אפשריים, אבל כל זמן שאני נמצא בחלום הצירוף הזה אפשרי.

מה שהוא אומר זה דבר שהולך הרבה יותר עמוק מאשר מה שהרמב"ם היה חושב בעניינים הללו, הוא אומר שנכון שבעולם של ההקיק, העולם הלוגי, צירוף כזה הוא בלתי אפשרי. אבל בעולם של החלום, הצירוף הזה הוא אפשרי, הוא קיים, הוא צירוף אמיתי בתוך החלום. הוא נכנס לשאלה מהי האמת של החלום? חלום יכול לעשות צירופים כאלה שאני לא יכול לעשות אותם בהקיק. אבל הצירוף הזה הוא נמצא - כל זמן שאני חולם.

אז עכשיו השאלה היא אותה שאלה ששואל חוני המעגל על "היינו כחולמים": איך אפשר לחלום שבעים שנה? איך אפשר לחלום אלפיים שנה?

אותו כמו שהוא כתוב, כלומר יש לו ביטוי פנימי ויש לו כיסוי חיצוני. אל הכיסוי החיצוני אני יכול להגיע, אני יכול לגעת. בביטוי הפנימי אינני יכול להשיג, אינני יכול להתייחס אליו.

והנה בגלות הוא בבחינת שינה והסתלקות המוחין, מה שנקרא תלת כלילן בגו תלת כו'. שלש הספירות העליונות של חכמה, בינה, דעת, נכללות בספירות התחתונות. במקום אחר הוא משתמש בדימוי יפה מאוד, שהוא בדיוק אותו דבר ושאגב הוא גם כן דימוי מפורסם לבעיה הזו של גלות וגאולה, וזה העניין של העובר והלידה. העובר כיצור אנושי חיי חיים בלתי אפשריים. הרמב"ם כותב על זה, הוא אומר שאם היו לוקחים אדם שמעולם לא ידע שיש תופעה כזו כמו הריון, והיו אומרים לו את זה בתור תיאוריה זה לא היה נתפס. יש דוגמה כזו בספרות של ימי הביניים, מביאים דימוי מפורסם של שניים שיושבים על אי בודד, האחד הוא אדם צעיר שגדל באי הבודד לבדו, הוא לא ראה שום יצור אחר והוא שואל שאלה, כמו ששואלים כל הילדים באיזשהו שלב, הוא שואל מהיכן באתי? והאיש המבוגר מספר לו דברים כהוויתם, הוא מספר ש"יש יצור אחר, דומה ואינו דומה לך, ולפני כך וכך שנים אתה הייתה בתוך היצור האחר, בתוך בני מעיים, ואתה שמה הייתה מקופל וסגור בפנים". אז הוא שואל מה היה ביחס לנשימה? והוא אומר לו "לא נשמת". כמה זמן? "זה לקח תשעה חדשים". ההסבר של החסידה הוא פי אלף יותר משכנע, מפני שההסבר הזה הוא באופן בולט, ניכר ונראה לעין

המסודר יש דברים שהם בלתי אפשריים, צירוף מסוים הוא בלתי אפשרי, יש ברירה חדה: עולם כזה או עולם כזה, מציאות כזו או מציאות כזו. בחלום, העובדה שצריך לבחור אפילו לא קיימת. בתוך החלום זה מסתדר לי יפה מאוד שאני רוכב על השמש במקום לרכב על סוס, זה יכול להסתדר בסדר גמור שאדם מתפלל ואדם גם מתעסק בענייני העולם הזה, ובשניהם הוא מתכוון ברצינות. אם הוא היה מתעורר אז הוא לא היה יכול להחזיק מעמד רגע אחד. מכיון שהוא עדיין ישן, אז הוא יכול להמשיך ככה.

אם כן, שורשו של החלום הוא בהררי קדש העליון. ויובן, קצת, בהקדים עניין מה שכתוב: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט), ביום ההוא שתהיה הגאולה, יהיה ה' אחד, הו"ה אחד ושמו אחד. ופריך בגמרא, בגמרא הוא שואל אטו האידנא לאו שמו אחד הוא? מה זאת אומרת ביום ההוא יהיה השם אחד ושמו אחד? ועכשיו בימינו אין שמו אחד? ומשני, מתורץ שם: בעולם הזה - לא כשאני נכתב אני נקרא כו'. שם הו"ה הרי יש לו כתיב וקרי, אנחנו לא קוראים אותו כדרך שכותבים אותו, אז יש לו שתי צורות. למעשה לשם יש דו-צורתיות, אחת היא בנגלה ואחת היא בנסתר. הוא מסביר שלעתיד לבוא, כשם שהוא נכתב כך הוא יהיה נקרא.

והעניין כי גם שמו הוא בבחינת גלות, בתוך העולם הזה, בתוך המציאות של עולם-חלום, שמו של השם הוא בגלות, ולכן אינו נקרא כמו שנכתב, רק בלבוש ונרתק. הוא מכוסה, אי אפשר לקרוא

ואז נשמתו מושכת לו חיים מלמעלה כו', שם הוא בבחינת עיגולים שאין בהם מעלה ומטה רק הכל בהשוואה אחת ובהתכללות והתאחדות כל העניינים בלי שום פרוד והתחלקות, וכנודע מאמר חז"ל "אלו ואלו דברי אלוקים חיים". רק כשנמשך דרך קווים אזי יש התחלקות קו ימין חסד כו', מה שאין כן בבחינת עיגולים אין שם התחלקות כלל, ושם כל הדברים המתפרדים למטה מחוברים וכלולים יחד, ולא נראה שום פרוד והתחלקות ביניהם. אך להיות בחינה זו בגילוי למטה אינה כי אם על ידי בחינת שינה והסתלקות המוחין בגלות,

יושבים בגלות, במצב שהוא בלתי אפשרי, בהוויה שהיא בלתי מציאותית, כאשר התינוק נולד הוא לא יכול בכלל להבין איך אפשר היה להיות במצב כזה, מפני שהמצב הקודם היה מצב לא לוגי, אז הוא אומר שיש המצב הזה שהראש והברכיים נמצאים ביחד, זה חלק מהמצב של החלום, החלק הזה של מצב החלום הוא אותה בעיה, שיכול היה להיות מצב ששני דברים שאין להם קשר אחד עם השני ימצאו בכפיפה אחת, בלי שתהיה סתירה מהותית, וכשאני אתעורר אז זה לא יכול להיות יותר. אבל כל זמן שאני ישן, כל זמן שאני עובר, אז זה נמשך והולך וזה בסדר גמור. כלומר, זה קיים וזה לא אומר שהמצב הזה העובר הוא שקר. ובמובן הזה הוא אומר החלום בבסיסו הראשון הוא למעלה.

וככל שיש הסתלקות המוחין בזמן השינה – אז נשמתו מושכת לו חיים מלמעלה כו' שלא בדרך סדר ההשתלשלות, שהוא הסדר של המציאות הלוגית, שבה יש מעלה ומטה, שהעליון והתחתון, והסיבה והמסובב יש להם קשר סיבתי, עוקב, בין אחד לחברו והקשר הזה הוא הכרחי ומשמעותי. רק שם מלמעלה הוא בבחינת עיגולים, ההבדל בין העיגולים והיושר, בין הקו הישר והקו העגול, ובבחינת עיגולים

עומד נגד כל כללי ההגיון. הוא אומר "אי אפשר הרי לעצור את הנשימה אפילו לשתי דקות, אז אתה רוצה להגיד לי שלא במשך שתי דקות אלא במשך תשעה חודשים אני לא נשמת, לא אכלתי, לא שתיתי וכו' ואתה אומר לי שהדבר הזה הוא אפשרי?".

הרמב"ם מאריך בנקודה הזו, מפני שהוא מדבר על מה קורה כשאני נמצא במצב מסוים, ומה שהיה קודם לא רק שהוא נראה משונה, הוא בעצם בלתי אפשרי בתכלית. המצב הזה הוא אפשרי רק כל זמן שהילד הוא בתור עובר. כשהתינוק הוא עובר אז ראשו מונח בין ברכיו, ראשו וברכיו הם צמודים. במקום אחר הוא מדבר על זה על דרך הסוד ועל דרך הפנימיות והוא אומר: כעת יש לנו מרחק בין חלק הראש וחלק הרגליים והם נמצאים בהבדלי דרגה, יש מצב שקוראים לו מצג עוברי, ששם הראש והרגליים נמצאים אחד ליד השני ואין שום הרגשה של הבדל, של מרחק ביניהם. (אגב - כבר הזכרתי את הדבר הזה - של אותו תיאור של הגאולה, בכל ספרי הנביאים הוא תמיד תיאור של לידה, בכל מקום יש התיאור הזה של הלידה: "אם יולד גוי פעם אחת" (ישעיהו סו, ח)) עכשיו התיאור הזה של הלידה הוא אותו דבר:

שמאלי, אני יכול לחתוך אותם. בתוך העיגול, הם נמצאים בהתאחדות.

מה שאין כן בבחינת עיגולים, אין שם התחלקות כלל, ושם כל הדברים המתפרדים למטה מחוברים וכלולים יחד, ולא נראה שום פרוד והתחלקות ביניהם. זוהי בעצם הנקודה, החלום הוא בצד אחד העדר, נשלל איזה כוח, אבל הוא אומר שעם השלילה של כוח ההבחנה, יש שפיעה מכוח אחר, ובמציאות האחרת הזו הניגודים מתמזגים ויכולים להיות אחד עם השני. כל זמן שבתוך המציאות ההיא הניגודים לא מגיעים לידי סתירה, שם הם יכולים להיות ביחד.

אך להיות בחינה זו בגילוי למטה, אינה כי אם על ידי בחינת שינה והסתלקות המוחין בגלות. העיגולים שייכים למדרגה שהיא מעבר למציאות העולם שלנו בכלל, העולם התחתון לא בנוי בסדר הזה. כדי שהעיגולים יתגלו למעלה, הם לא יכולים להתגלות בעולם התחתון אלא על ידי שינה והסתלקות. אנחנו לא יכולים לקבל אותם בבחינת הנתונה והשלמות והבהירות, מפני שהעולם שלנו לא מסוגל לשאת בזה. אנחנו יכולים לקבל אותם רק בדרגה הנמוכה ביותר, בבחינת ההעדר. אותה מציאות שבה כל הדברים מגיעים לאיזושהי אחדות, היא מציאות שהעולם שלנו קטן מכדי להכיל אותה, מה שיכול להכיל אותה הוא רק הבחינה הזו, רק כשה מתכסה בקדרות, בחושך, באפלה, אז יכול להיות דבר שהוא בעצם בלתי אפשרי. דוגמה לאותו עניין היא מה שכתוב בגמרא (בבא בתרא יב:) מיום שנחרב בית המקדש ניטלה הנבואה מן

שאינ בהם מעלה ומטה, רק הכל בהשוואה אחת ובהתכללות והתאחדות כל העניינים בלי שום פרוד והתחלקות. בתוך קו אני יכול לשאול איפה ההתחלה שלו ואיפה הסוף שלו ויש יחס בין נקודת ההתחלה ונקודת הסוף. אני מחלק אותו ואני אומר מכאן הוא מתחיל, מכאן הוא נגמר, זה סופו וזה ראשו. כשאני עוסק בעיגול ואני שואל איפה נקודת ההתחלה שלו ואיפה הראש שלו אז השאלה הזו היא שאלה לא משמעותית, בעיגול הזה אני לא יודע לא איפה למעלה ולא איפה למטה, אני לא יודע איפה התחלה ואיפה הסוף, איפה נקודה אחת נגמרת ואיפה מתחיל קטע אחר. כל העניין הזה הוא לגמרי במהות אחרת ושם כל הדברים נמצאים בלי פרוד והתחלקות.

וכנודע מאמר חז"ל "אלו ואלו דברי אלוקים חיים", יש שורש שבו כל הדברים השונים יכולים להיות בכפיפה אחת, בתוך העיגול הגדול הזה, אז שמה המעלה והמטה, הימין והשמאל, הקדימה והאחורה אין להם משמעות.

רק כשנמשך דרך קווים שזוהי המשכה בדרך ההשתלשלות המסודרת אזי יש התחלקות, קו ימין הוא חסד כו', קו שמאל גבורה, ולכן בית שמאי הולכים לקו השמאל, בית הלל לקו הימין - ושם קו הימין וקו השמאל לא יכולים להיות בקו אחד, כל אחד מהם הולך בכיוון אחר. אבל כשאני שואל בתוך העיגול איפה נמצא הקו, החלק הימני שלו, ואיפה נמצא החלק השמאלי שלו, זוהי שאלה חסרת משמעות. בתוך הקווים, יש קו ימני וקו

ועל זה נאמר "אלביש שמים קדרות", שמים הם בחינת עיגולים הם מלובשים בבחינת קדרות וחושך שהוא העלם והסתר, שאז מאיר ומתנוצץ מלמעלה מעולם העליון, שהוא בבחינת עיגולים בבחינת חלום, שהוא כוח המדמה לחבר שני הפכים בנושא אחד כאלו הם אחדים ממש, לפי שבאמת בשורשם בעולם העליון הם מחוברים ומיוחדים, כי שם הוא בחינת עיגולים כנזכר לעיל.

הוא לא גמר את שיר המעלות, הוא דיבר רק על "היינו כחולמים". הוא מדבר פה על שני דברים עיקריים ואחד מהם הוא היתרון המסוים שיש ב-"היינו חולמים". בזמן ש"היינו כחולמים" אנחנו יכולים לעשות דברים שלא יכולנו לעשות אילו היינו בהקיץ. אילו היינו בהקיץ בגלות, הגלות הייתה שוברת אותנו, היא הייתה מכריחה אותנו להיות באופן לוגי בצד אחד או בצד השני. אנחנו בחלום ומפני שאנחנו בחלום אנחנו יכולים לעשות את הדברים הבלתי אפשריים. אנחנו יכולים לחיות חיים של קודש בצד חיים של חמדה, יכולים לחיות בדרגה של מעלות למעלה-מעלה יחד עם דלות שהיא מנוונת. או (וזה קרה ליהודים בגלות) יחד עם עושר, ולפעמים זה יותר גרוע מהדלות. וגם בזה היו יהודים שעמדו.

הקמצן היהודי שהוא חיי חיי כלב, היהודי העלוב, הבזוי, הנבזה, שהיה לו איזשהו צד של חיים רוחניים שהאנשים היפים והחכמים בסביבה לא יכלו בכלל להעריך אותם. זה נכון גם לגבי איש כמו דון יצחק אברבנאל, שהיה באמת בכבודו של עולם וגם שם בתוך החלום הזה הוא יכול להמשיך לכתוב פה ושם את הפירוש שלו, בתוך הזמן הזה שהוא שר האוצר של מלך פורטוגל.

יש בהיסטוריה של העם שלנו כל מיני אנשי חלום כאלה, מופיע איש כמו רבי

הנביאים וניתנה לשוטים ולקטנים. יש מדרגה, מדרגת הנבואה היא המדרגה של חיבור כמה דברים בלתי אפשריים; מעבר לנקודה של החיבור של אדם-אלוקים, בנבואה במובן של הניבוי, הנבואה היא החיבור של של ההווה והעתיד, שהוא בעצם בלתי אפשרי.

הנבואה לא יכולה יותר להתגלות בעולם הזה אצל האיש הנורמלי, הדבר הזה נחתך, החכמים אינם יכולים להתנבא בתוך העולם הזה. מתי ואיפה יכולה הנבואה להתגלות? רק אצל אדם שאצלו כל זה הוא קודר; אצל המשוגע, אצל מי שהכוחות הגלויים שלו קדרו לגמרי - שם יכולה להיות התנוצצות של כוחות אחרים שהם בעצם במהות גבוהים יותר, אבל אדם נורמלי לא יכול להכיל אותם, הם סותרים את ההווה שלו. ולכן העולם הזה של הסתירה מיניה וביה, של ההפכים המתחברים יחד, לא יכול להופיע אצלנו אלא בדרגת החלום.

ועל זה נאמר "אלביש שמים קדרות" (ישעיהו נ, ג), שמים הם בחינת עיגולים שהם ההיקף הגדול שמעלינו, הם מלובשים בבחינת קדרות וחושך שהוא העלם והסתר של הדברים. אנחנו יכולים לקבל אותם לא בדרגתם החיובית והעליונה, אלא רק בדרגה הנמוכה והתחתונה שלהם.

ה' את שיבת ציון" כאשר אפשר יהיה להקיץ מהחלום ולא להפסיד לגמרי. זה שייך הרי לסיפור של יוסף, איך אפשר להיות פותר חלומות? איך אפשר להביא שהחלום לא יימס לגמרי, אלא שהחלום איכשהו יכנס לתוך המציאות. שיר המעלות, איך יכול להיות שנוכל לזכור איך ש"היינו כחולמים".

שאז מאיר ומתנוצץ מלמעלה, מעולם העליון, שהוא בבחינת עיגולים, בבחינת חלום, שהוא כוח המדמה לחבר שני הפכים בנושא אחד כאלו הם אחדים ממש. כאשר מוחנו המסודר והעולם הלוגי שלנו מגיע אל מציאות בלתי לוגית, הוא לא יכול לשאת אותה, הוא דוחה אותה כבלתי אפשרית. רק כאשר יש מעין דיכוי של העולם ושל המחשבה הרציונלית הבנויה, רק במקום של הסתלקות, למשל בזמן השינה - יכול להתנוצץ עולם בדרגה גבוהה יותר - עולם בדרגה של העיגולים שהוא בבחינת שמים. את השמים אנחנו יכולים לראות רק כשהם בבחינת קדרות משום שכשיש לנו בהירות אנחנו מאבדים את האפשרות להשיג את השמים.

מתי אדם יכול להסתכל בשמש כאוות נפשו? רק בעת ליקוי חמה שהוא במהותו מצב של חוסר. בעולם בהיר אין לנו אפשרות לחיות עם כל הסתירות, רק בעולם שהוא קודר, חשוך ואפל אנחנו יכולים להכיל זאת. הרי לפי שבאמת בשורשם בעולם העליון, הם מחוברים ומיוחדים, כי שם הוא בחינת עיגולים, כנזכר לעיל. כל הדברים הללו, בשורש הראשון, בבחינת העיגול - הם מיוחדים

שמואל הנגיד, שמכלול היצירה שלו הוא רחב, הוא כתב הרבה מאוד, על גמרא, שירה, שהיא בין השאר גם שירת מוסר, הוא כתב גם שירה אחרת, ויחד עם זה הוא היה לא רק שר בממשלה של מלך ספרד, אלא הוא היה גם גנרל. ויש שירים שהוא שולח מהמערכה, לפני הקרב, אחרי הקרב, לפעמים באמצע הקרב ממש. אדם נמצא בתוך מלחמה שנלחמות שתי ממלכות של גויים, והוא יושב וכותב שירה שהיא לא רק בעברית, אלא הוא כותב שירים על איפה נמצאת נפשי כעת עם הקדוש ברוך הוא. איך זה יכול להיות? בחלום זה יכול להיות. במציאות אדם לא היה יכול לחיות חיים כאלה, להיות בשני הדברים האלה, להיות גנרל שניצח בדרך כלל במלחמות שלו ולכתוב שירים כאלה של דבקות. כל העולם הזה לא מעלה ולא מוריד, זה יכול להיות, זה החיים, זה החלום של הגלות.

אבל החלום הזה לא אומר שהכל לא היה נכון, החלום רק איפשר את העניין הזה ששניהם יהיו נכונים יחד, שיוכל להיות דבר כזה שאדם יהיה גם פה וגם שם בבת אחת, שאדם יוכל להתפלל בדבקות ולהתכוון לזה ואחר כך להיות בעולם הזה ולפעמים להתכוון בזה לא פחות. ושהוא יוכל לעשות את זה בלי שזה יאמר שכל העניין הזה הוא שקר, הוא לא שקר, הוא חלום. בסוף של המאמר הוא מדבר על מה יכול להיות לעתיד לבוא, לגאול את החלום לדרגה כזו שאדם יוכל להמשיך את החיים, בצורה אחרת, בלי לחיות חיים של חלום. מה יהיה כאשר יהיה מה שנקרא "שיר המעלות", מה יהיה "בשוב

רק למטה בהתחלקות הקווין על פי חכמה ודעת להיות קו זה כך וזה כך אזי נראה ונגלה ההפוך שזה ההפוך מזה, ואזי הם נפרדים ורחוקים זה מזה. ולכן אי אפשר להיות גילוי בחינת ההתכללות בבחינת גילוי החכמה שהיא ראשית התחלקות הקווין אלא בבחינת שינה והסתלקות המוחין בגלות, אזי מתנוצץ ומאיר האור העליון והוא מסתתר ומתעלם בבחינת קדרות וחשך, דהיינו בבחינת התלבשות העולם כו' ולא בבחינת גילוי, כי הגילוי הוא בבחינת חכמה ודעת שהוא על פי קווין.

בבחינת התלבשות העולם כו' ולא בבחינת גילוי, כי הגילוי הוא בבחינת חכמה ודעת שהוא על פי קווין. יש לנו פה סתירה מהותית שאינה ניתנת לפתרון בתוך העולם הרציונלי. אם אני רוצה את כל הדברים יחד, אני לא יכול להשיג אותם בתוך עולם רציונלי. אם אני רוצה עולם בהיר, שבו יש משמעות, שבו יש סדר הגיוני – זה עולם היקיצה שלנו - ושם אני מוכרח להיות בקו הזה או בקו זה ואני לא יכול, כי הסתירה בין הקווים שוברת את האפשרות להחזיק אותם יחד. אז איך יכול להיות שבתוך העולם הזה יהיה עולם של סתירות בכל זאת? על ידי החושך. כשיש דברים מסוימים שאיני יכול להשיג אותם בשתי מציאויות, יש לי כאילו הכרח לבחור: או שאני רוצה עולם בהיר, ואז אני צריך לקבל עולם חד-צדדי, או שאני רוצה עולם מורכב ואז הוא לא יכול להיות עולם בהיר. אותו עניין קיים בעולם הנבואה, "בחלום אדבר בו" (במדבר יב, ו), אותה בחינה שהנבואה בימינו נמצאת אצל השוטים ונסתלקה מן הנביאים, היא בנויה על אותו רעיון. הרי הנבואה היא בעצמה סתירה לוגית, אדם חי בזמן אחד והוא יכול לראות את הזמן שלו, הוא לא יכול לראות את הזמן שיהיה. בתוך העולם שלנו לזמן יש רצף שבו דבר אחד הולך

ואין בהם סתירה כלל. רק למטה בהתחלקות הקווין על פי חכמה ודעת להיות קו זה כך וזה כך, אזי נראה ונגלה ההפוך, שזה ההפוך מזה ואזי הם נפרדים ורחוקים זה מזה. יש עולם שבו הכל נמצא בעיגול ושם המעלה והמטה, השמאל והימין, הם חלקים של דבר אחד ואין שום סתירה ביניהם. רק כשהם יורדים לעולם אחר שבו אני ממיין אותם באופן לוגי מתברר שהימין והשמאל אינם יכולים להיות יחד, משום שכל אחד צריך להיות מנותב לקו שלו ושני קצוות ההוויה חייבים להיות כל אחד במקום שלו והם אינם יכולים להגיע לאיזשהו חיבור. משום כך בעולם התחתון הדברים לא עומדים בבת אחת אלא בנפרד ולכן אי אפשר להיות גילוי בחינת ההתכללות בבחינת גילוי החכמה, שהיא ראשית התחלקות הקווין. כאשר אני מגיע לבחינת החכמה, שבה מתחילה ההתחלקות (במובן מסוים התפקיד הראשוני של החכמה הוא לבנות את החלוקה הזו, של אמת ושקר, אפשרי ובלתי אפשרי), אינני יכול להיות בתוך העולם של הסתירות. אלא בבחינת שינה והסתלקות המוחין בגלות, אזי מתנוצץ ומאיר האור העליון. והוא מסתתר ומתעלם בבחינת קדרות וחשך, דהיינו

עולם של מציאות בהירה, אנשים יכולים להכיל בתוכם כמות עצומה של סתירות בלי שהסתירות הללו מתנגשות איכשהו אחת בשניה. כשהם מגיעים למקום שבו אין עולם-חלום הסתירות הללו מתפרקות, מפני שמתברר שאי אפשר להיות בשני העולמות בשווה, וחייבים להיות או בעולם הזה או בעולם הזה. על הגאולה כתוב "שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", זאת אומרת שאנחנו מתעוררים ואנחנו שואלים איך אפשר היה לחלום במשך כל כך הרבה זמן, איך אפשר היה להיות בתוך מציאות בלתי אפשרית כזו.

בעולם הזה יש לנו הכרח של בחירה, אנחנו חייבים לבחור בין צדדים שונים מפני שהעולם שבו ההפכים מתאחדים הוא עולם בלתי רציונלי. בתוך העולם הרציונלי, הדברים הללו אינם אפשריים, ולכן "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", אנחנו מגלים אז שהקיום של זמן הגלות ושל הגלות היה כולו בלתי אפשרי, כל העניין של הגלות היה תופעה בלתי אפשרית, והוא יכול היה להתקיים רק משום שהיינו כחולמים. איך אפשר לישון שבעים שנה? לישון אלפיים שנה ולהתעורר? לפני זמן מה היה כתוב בעיתון שמצאו איזו סלמנדרה קפואה שמעריכים את גילה בכמה אלפי שנים, היא נרדמה בשלג ועכשיו התעוררה. האמת היא שאם מסתכלים על עם ישראל, אז זה בערך אותו דבר, אלפיים שנה ישנו ופתאום אנחנו מתעוררים.

אחרי השני ואדם לא יכול להקדים בתוך המהלך של הזמן. אבל בחלום או אצל השוטה ההגבלה הזו איננה קיימת, הוא איננו יודע שיש חוק כזה שאומר לו שזה אסור. כמו שקורה שאדם יפול בחלום וזה קורה רק כשהוא נזכר שיש כוח משיכה, כל זמן שהוא לא יודע שיש כוח משיכה, הוא יכול להתעופף, אך ברגע שהוא נזכר שיש כוח משיכה, הוא נופל. המציאות הזו של המציאויות ההפוכות, הסותרות, נמצאות בעולם שהוא מעבר לעולם הרציונלי, ואשר על כן העולם הרציונלי חייב לפלוט אותם. מי יכול לקלוט אותם, רק עולם שהוא למטה מזה, לא למעלה מזה אלא למטה מזה.

הגלות היא עולם של סתירות והעולם הזה יכול להתקיים מפני שכל הגלות היא חלום, היא מצב בלתי אפשרי, ברגע שאני מתעורר אני לא יכול להחזיק מעמד. אפשר לחיות בגלות מפני שהגלות היא מין חלום כזה, ובתוך החלום יכול לקרות דבר כמו גלות, ובתוך הגלות יכולים לקרות עוד דברים בלתי אפשריים, כמו הדבר הבלתי אפשרי שאדם יהיה גם עובד ה' - באמת, וגם יהיה שקוע בענייני העולם הזה - גם כן באמת. לעומת זאת, בעולם בהיר שני הדברים האלה לא יכולים להיות יחד, אנשים צריכים לבנות בחירה חד-משמעית של כיוון: או ל'ה" או ל'בעל'. בגלות אפשר באיזשהו אופן לחיות בכמה עולמות יחד בלי להרגיש את הסתירה. אפשר לראות את זה אצל בני אדם, לא צריך ללכת רק למושגים מופשטים אפשר לראות בפועל ממש שכלל שהעולם הזה הוא יותר חלומי, פחות ריאלי ופחות

ולעתיד לבוא כתיב "ולא יכנף עוד מוריך" בכנף ולבוש כו', ולכן "ביום ההוא יהיה שמו אחד", שלא יהא מלוּבש ומכוסה בנרתק ויהיה נקרא כמו שנכתב כו', "כי עין בעין יראו" כו'. ואזי נאמר "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", פירוש: שיתגלה מדרגה ובחינה זו של החלום עד אשר כולם יכירו וידעו וישיגו החיות הנמשך להם בזמן הגלות שהוא מבחינת החלום, ולכן יאמרו היינו כחולמים. ובזה יובן מעלת ומדרגת יעקב ויוסף על ידי החלומות. ויש בחינה שיוסף הוא יותר במעלה ממדרגת משה רבינו עליו השלום, ונדב ואביהוא היו נפש ורוח של יוסף – "ואנחנו טמאים לנפש אדם" זה אביהוא, אבל נדב היה מבחינת רוח, ולא היו צריכים הזאה בשבילו כלל. ועליו נאמר: "ורוח נדיבה תסמכני".

נוכל כאילו להמשיך את החלום, נוכל להתעורר ועדיין להמשיך את המציאות של החלום.

בעולם שלנו אנחנו חייבים להחליט אם אנחנו רוצים להיות בעולם החלום או בעולם היקיצה, לעומת זאת לעתיד לבוא יהיה אופן שבו נקבל את ההתגלות של צירוף ההפכים לא בדרגתם הנמוכה - בדרגת החלום, בדרגת ההסתלקות, בדרגת החירש, שוטה וקטן - אלא נוכל להשיג אותם בדרגת השורש שלהם, בדרגה של יקיצה שלמה, של ערות גמורה. ובזה יובן מעלת ומדרגת יעקב ויוסף על ידי החלומות. בזה מובן העניין של יעקב ויוסף, שניהם חולמי חלומות. החלומות של יעקב ושל יוסף הם תערובת של חלום ומציאות, החלומות שלהם מיוחדים מפני שבעצם העניין, החלומות הללו נכנסים וזורמים אל תוך המציאות, החלום איננו חלום שלם, הם חולמים חלום שהוא אמת, הם חולמים חלום שהוא חלום ריאלי. החלום הזה של "מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו" (בראשית כח, יב) - הוא בעצם לא חלום, זוהי המציאות של יעקב, של ה"סולם המוצב ארצה וראשו מגיע

גילוי מדרגת החלום לעתיד לבוא

לכל אלה גם יש פתרון: ולעתיד לבוא כתיב "ולא יכנף עוד מוריך" (ישעיהו ל, כ), מה זאת אומרת לא יכנף עוד מוריך? בכנף ולבוש כו', לא יכנף, זאת אומרת לא יסתתר באיזשהו לבוש מסתיר, אז יתגלו הדברים בצורה אחרת ובאופן אחר. והוא מצרף את "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", גם במשמעות אחרת; אנחנו נוכל להמשיך חיים ממין אחר, אבל לא באותה דרגה.

ולכן "ביום ההוא יהיה... שמו אחד" (זכריה יד, ט), שלא יהא מלוּבש ומכוסה בנרתק ויהיה נקרא כמו שנכתב כו', "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" כו'. הוא עובר לפרוש אחר של אותו פסוק בעצמו. ואזי נאמר "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", פירוש שיתגלה מדרגה ובחינה זו של החלום, עד אשר כולם יכירו וידעו וישיגו החיות הנמשך להם בזמן הגלות, שהוא מבחינת החלום, ולכן יאמרו היינו כחולמים. זהו צד אחר של היינו כחולמים, אנחנו נוכל להמשיך מציאות אחרת שבה

{=עבד רע}, אתה הרי השתחווית לסבא שלי, אז אני אומר לך לעמוד. יהושע אומר לשמש: אני מזרעו של יוסף, אצלנו השמש יכולה לעמוד, בתוך העולם שלנו השמש יכולה לעמוד.

זה שיש בעיות שהשמש לא יכולה לעמוד, זו בעיה שלך, זו בעיה של העולם שבו הטבע פועל, שבו יש חוקים קבועים, קשוחים, אבל בתוך העולם הזה השמש עומדת, והעולם הזה הוא העולם של יוסף. ובדרך אגב הוא מעיר: **שנדב ואביהוא היו נפש ורוח של יוסף**, שני בני אהרון נדב ואביהו היו מבחינה של נפש ורוח של יוסף. ומה שאמרו **"ואנחנו טמאים לנפש אדם"** (במדבר ט, ז), זה אביהוא. אבל נדב היה מבחינת רוח, לא נפש, ולא היו צריכים הזאה בשבילו כלל. ועליו נאמר: **"ורוח נדיבה תסמכני"** (תהילים נא, יד), זה רוח, רוחו של נדב. נאמר במדרש על אותו עניין שמשא אומר לאהרון: **"הוא אשר דבר ה' בקרובי אקדש"** (ויקרא י, ג), הקדוש ברוך הוא אמר **"בקרובי אקדש"**, פירושו של דבר שבקדושים שבישראל - בהם יקרה דבר כלשהו כדי ששמי יתקדש, ואומר משה: אני לא ידעתי שהם יותר קדושים. נדב ואביהו הם לא משה ואהרון אבל יש צד שנדב ואביהו שייכים לדרגה יותר גבוהה מהדרגה של משה ואהרון, וזה קשור גם לעצם העניין שאצל משה ואהרון יש סדר. נדב ואביהו פועלים וחוטאים בזה שהם משנים את הסדר, והם נשרפים על זה שהם פורצים לעולם שהוא לא העולם שלהם, שהם נכנסים להקריב במקום שהם לא מורשים. הם נכנסים לקודש הקודשים מפני שהם

השמימה". יעקב בעצם לא חולם חלום וגם החלומות של יוסף הם לא חלומות, כל כמה שהם נראים חלומות, הם אינם חלומות. ולכן יש בחינה שיוסף הוא יותר במעלה ממדרגת משה רבינו עליו השלום, מפני שמשה רבינו הוא לא איש של חלומות, הרי כך מתחיל הפסוק: **"אם יהיה נביאכם ה' בחלום אדבר בו, לא כן משה עבדי פה אל פה אדבר בו"** (במדבר יב, ו). זאת אומרת שלמשה יש את הבהירות השלמה ביותר של היקיצה, אבל למשה אין את החלום.

ולכן יש מדרגה של יוסף, יש חלום. יש מאמר בספר הזה שעוסק בבעיה קצת דומה, הוא מדבר שם על אספקלריה המאירה ועל אספקלריה שאינה מאירה. בוודאי שבאספקלריה מאירה רואים יותר טוב, אבל באספקלריה שאינה מאירה, שפועלת כמו ראי, אני רואה דברים שאינני יכול לראות באספקלריה מאירה, את מה שנמצא מאחורי אינני יכול לראות בתוך משקפת, את זה אני יכול לראות רק בתוך ראי, שהוא מראה לי לא רק אני נראה, אלא גם איך העולם מאחורי נראה. יש יתרון מסוים באספקלריה שאינה מאירה שהיא מגלה דברים חדשים. מבחינה זו העולם של משה בכל הדרגות הוא עולם בהיר, ומשום כך הוא עולם קונסיסטנטי, הוא עולם שאין בו סתירות מהותיות.

העולם של יוסף הוא עולם שבו יכול להיות שהשמש והירח ישתחו. הוא לא מדבר על זה בדיוק אבל הוא אומר משהו על התיאור של איך יהושע מעמיד את השמש, יהושע אומר לשמש: עבדא בישא,

וזוה שכתוב "נוהג כצאן יוסף", כי בזמן הגלות הנהגת ישראל היא בחינת יוסף שהוא מבחינת חלום מעולם העיגולים כו'. ולכן נקרא בן פור"ת, אותיות פות"ר ותופ"ר. שמחבר כו'. ולכן היה פותר חלומות.

כך וכך ואני הבטחתי כך וכך, חשבתי שאני מתכוון לזה ברצינות, והתברר שזה לא מחזיק. מה זאת אומרת זה לא מחזיק? כשהתפללתי, כשהייתי בתוך העולם של התפילה, הכול היה מוחלט וממשי, אחרי שיצאתי מהעולם של התפילה זה כבר לא היה ככה. זוהי תופעה של הגלות, זו מהותה של גלות שיכולה להכיל את ההפכים, שאדם יכול להכיל בתוכו את הדברים הללו, בלי שהם יוכיחו שאחד מהם הוא בוודאות בלתי אפשרי, במובן מסוים שניהם בלתי אפשריים בצרוף, ואף על פי כן שניהם קיימים באותה מידה. לעתיד לבוא, וזה הצד האחר של היינו כחולמים, כשתהיה הגאולה בשלמותה, אנחנו נוכל להיות בהקיץ באותו סוג של עולם שבו הכל אפשרי כמו בחלום. הוא מדבר על העולם של הגאולה השלמה, של "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" והוא אומר שבתוך העולם שלנו יש חוק והחוק מגדיר שיש גבולות לחומר ויש גבולות לרוח, ומה שקשור לחומר לא יכול להיות קשור לעולם הרוחני. בתוך העולם של הגאולה החומר והרוח אינם סתירה יותר, בעולם של הגלות זה יכול להיות רק בתוך שינה, בתוך זה שאין תודעה אמיתית גמורה - לא של קדושה ולא של חומריות, יש מין חלום. בעולם של הגאולה אפשר יהיה ששני הדברים האלה יהיו בערות גמורה וביקיצה גמורה, אז יוכל להתקיים העניין הזה של "ה' אחד ושמו אחד" - שהוא ושמו יהפכו להיות לעניין אחד.

שייכים למדרגה שהוא קרא לה 'המדרגה של החלום'. ובמדרגה של החלום, שם הדברים הללו מעורבים.

וזוה שכתוב "נוהג כצאן יוסף" (תהילים פ, ב), כי בזמן הגלות הנהגת ישראל היא בחינת יוסף, שהוא מבחינת חלום מעולם העיגולים כו'. זהו "נוהג כצאן יוסף", כל ישראל נקראים בני יעקב ויוסף, יש צד שאנחנו בני יעקב ויש צד שאנחנו בני יוסף, שאנחנו חיים עם החלום של יוסף. זאת אומרת שאנחנו חיים מבחינה זו של בעל החלומות. כל הגלות היא "נוהג כצאן יוסף". ולכן נקרא בן פור"ת, "בן פורת יוסף", פורת הוא אותיות פות"ר מצד אחד וגם אותיות תופ"ר, שמחבר כו'. הוא תופר מפני שהוא מחבר עולמות שלא יכולים להיות ביחד. הוא גם זה שפותר את החלום, ולכן, היה יוסף פותר חלומות. זהו בן פורת יוסף.

במאמר היו שני צדדים; היה בו צד אחד שהיה תיאוריה גבוהה והיה צד אחר שהיה בנוי על השאלה שהיא שאלת הסתירה הפנימית. אדם נמצא מצד אחד בעולם של קדושה, והוא חושב ומדמה לעצמו שהוא באמת מתכוון ברצינות. אחר כך הוא מוצא את עצמו לפתע בעולם רחוק, בעולם של אנוכיות, בעולם של גוף, וגם שם הוא מתכוון ברצינות, אולי יותר ברצינות, זאת שאלה כבדה. הנקודה הכי מציקה בשאלה הזו היא האם הכפילות הזו היא סימן לכך שהיה פה שקר, שהייתה כאן מרמה. כשאני התפללתי ואני אמרתי

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

